

**TURUN
YLIOPISTO**

Syrjäseudulta kaupunkiin

Tutkimus koulutuspoluista, poismuutosta ja suhteesta nuoruuden kotipaikkakuntaan

Kasvatustiede
Kandidaatintutkielma

Laatija:
Janika Gröhn

2.5.2024
Turku

Turun yliopiston laatu järjestelmän mukaisesti tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu
Turnitin OriginalityCheck -järjestelmällä.

Kandidaatintutkielma

Oppiaine: Kasvatustiede

Tekijä: Janika Gröhn

Otsikko: Syrjäseudulta kaupunkiin – Tutkimus koulutuspoluista, poismuutosta ja suhteesta nuoruuden kotipaikkakuntaan

Ohjaaja: Annukka Jauhiainen

Sivumäärä: 36 sivua, 1 liitetiedosto

Päivämäärä: 2.5.2024

Tutkielmani aiheena on nuorten muuttoliike syrjäseuduilta kaupunkiin. Tällä hetkellä Suomessa monissa pienissä kunnissa on pulaa nuorista, sillä he lähtevät erityisesti koulutuksen ja parempien työllistymismahdollisuuksien perässä suurempiin kaupunkiin. Tutkielmani tarkoitukseni on ymmärtää muuttoliikkeen taustoja ja syitä sekä pohtia mahdollisia ratkaisuja.

Tätä tutkimusta varten olen haastatellut kolmea nuorta aikuista, jotka ovat asuneet nuoruutensa syrjäseudulla ja muuttaneet myöhemmin suurempaan kaupunkiin. Olen kiinnostunut siitä, minkälaisia koulutuspolkuja heillä on ja miten he ovat päätyneet valitsemalleen tielle. Tutkimuksellani selvitän myös, minkälaisia syitä heidän poismuuttonsa taustalla on sekä minkälainen suhde heillä on nykyään kotiseutuunsa. Tutkimukseni koostuu kolmesta tutkimuskysymyksestä. Tutkimus on toteutettu puolistrukturoidulla haastattelulla ja aineistoa olen analysoinut sisällönanalyysillä. Sisällönanalyysissä olen hyödyntänyt sekä aineistolähtöistä että teorialähtöistä analyysiä.

Tutkimuksesta käy ilmi, että kaikilla haastateltavilla on ollut melko perinteiset koulutuspolut. Hyvä koulumenestys ja koulussa viihtyminen ovat mahdollistaneet pitkälle kouluttautumisen. Kaikki olivat päätyneet opiskelemaan korkeakouluun, joka on ollut heidän kaikkien haaveena jo nuoruudesta asti. Keskeisimmät muuttoalttiutta selittävät tekijät olivat kouluttautuminen, paremmat työllistymismahdollisuudet ja palvelut, miellyttävämpi asuinympäristö, itsensä löytäminen ja paikkakunnan huono maine. Kaikilla haastateltavilla oli erilainen suhtautuminen kotipaikkakuntaan ja se vaihteli positiivisesta negatiiviseen. Kaikki olivat kuitenkin sitä mieltä, että eivät voisi muuttaa enää takaisin nuoruuden kotipaikkakunnalle ainakaan pysyvästi. Paikkakuntien tulevaisuutta ei myöskään nähty positiivisessa valossa.

Tutkimuksen perusteella nuorilla on ollut koulutuksen lisäksi monia muitakin syitä poismuuttoon. Muutto on nähty väistämättömänä jossakin vaiheessa. Kaikki haastateltavat olivat päätyneet asumaan ihannekaupunkiin, josta olivat haaveilleet nuoruudessa syrjäseudulla asuessaan. Kaupungit olivat kaikkea sitä, mitä syrjäseudut eivät olleet. Tutkimuksen perusteella vaikuttaa siltä, että nuoria on vaikea saada paluumuuttajiksi. Syrjäseutujen tulisi tarjota nuorille jotakin sellaista, mitä kaupungit eivät pysty tarjoamaan, jotta he jäisivät sinne.

Asiasanat: syrjäseutu, korkeakoulutus, muuttoliike, koulutuspolku, nuoret, työllistyminen, palvelut, identiteetti

Sisällysluettelo

1. Johdanto	4
2. Korkeakoulutus osana koulutuspolkua	4
2.1 Nuorten koulutuspolut	4
2.2 Korkeakoulujen alueellinen saavutettavuus	6
3. Nuorten muuttoliike syrjäseuduilla	7
3.1 Elämä syrjäseuduilla	7
3.2 Muuttoalttiutta selittäviä tekijöitä syrjäseuduilla	9
3.3 Muuttoalttius sukupuolten näkökulmasta	10
4. Tutkimuksen toteutus	12
5. Tulokset	14
5.1 Koulutuspolut	14
5.2 Muuttoalttiutta selittävät tekijät	16
5.2.1 Identiteettityö	17
5.2.2 Työuran rakentaminen	19
5.2.3 Palveluhakuisuus	20
5.2.4 Elinympäristön kohentaminen	20
5.2.5 Sosiokulttuurinen ohjautuminen	21
5.3 Suhtautuminen kotipaikkakuntaan nykyään	22
6. Pohdinta	25
6.1 Syrjäseudulta ihannekaupunkiin	25
6.2 Paikkakunnalle kiinnittyminen ja paluumuuton mahdollisuudet	27
6.3 Luotettavuus ja eettisyys	29
6.4 Tulosten arviointi ja jatkotutkimukset	30
Lähteet	32
Liitteet	35
Liite 1. Haastattelurunko	35

1. Johdanto

Suomessa on paljon pieniä kuntia, joissa nuorista on jopa pulaa. Viime aikoina on ollut paljon uutisia, joissa pienet kunnat yrittävät houkutella nuoria asumaan esimerkiksi ilmaisella asunnolla (Kotilainen 8.1.2021; Perkiö 31.1.2024). Vastineeksi kunnat toivovat saavansa näkyvyyttä ja tavoitteena on houkutella lisää nuoria asumaan kyseiseen paikkaan. Pula nuorista selittyy sillä, että nuoret muuttavat opiskelujen ja töiden perässä suurempiin kaupunkeihin.

Jukaraisen ja Tuhkusen (2004, 94) mukaan varhaisnuoret ja nuoret aikuiset ovat muuttajien pääryhmä ja usein syynä ovat paremmat palvelut ja työ- ja koulutusmahdollisuudet. Etenkin Itä- ja Pohjois-Suomessa keskeisenä ongelmana on nuorten poismuutto. Nuorten mielestä suuremmat kaupungit ovat arvostukseltaan korkeammalla ja pohjoisella ja idällä on huono mielikuva nuorten keskuudessa. Etelä ja länsi koetaan kehittyneinä ja mieluisina asuinpaikkoina, kun taas itä ja pohjoinen syrjäytyneinä ja epämieluisina. (Jukarainen & Tuhkunen 2004, 94–99.)

Tutkimuksellani haluan tutkia nuorten muuttoliikettä syrjäseuduilta suurempiin kaupunkeihin. Syrjäseudulla viitataan sekä paikkakunnan pieneen kokoon että ilmansuuntaan, jossa se sijaitsee. Olen haastatellut kolmea nuorta aikuista, jotka ovat kotoisin itäisestä Suomesta ja muuttaneet syrjäseudulta suurempaan kaupunkiin. Olen kiinnostunut heidän koulutuspoluistaan ja siitä, miten korkeakoulutus on osana sitä. Selvitän, minkälaiset tekijät ovat lisänneet heidän muuttoalttiuttaan ja miten he suhtautuvat nuoruuden kotipaikkakuntaan nykyään. Aineistoa olen analysoinut sisällönanalyysillä. Muuttoalttiutta selittävien tekijöiden analysoinnissa olen hyödyntänyt Penttisen (2013, 49–51) muodostamaa teoriaa. Muita tutkimuskysymyksiä olen analysoinut aineistolähtöisesti.

2. Korkeakoulutus osana koulutuspolkua

2.1 Nuorten koulutuspolut

Tässä luvussa käyn läpi nuorten koulutuspolkua, sillä Suomessa maan sisällä suurin syy muuttoon on korkeakoulutus (Kosunen 2021, 81). Seppäsen, Kosusen ja Rinteen (2018, 65)

mukaan yhteiskunta tarjoaa erilaisia koulutusvaihteita, joista nuoren koulutuspolku muodostuu. Siihen liittyy myös nivelvaiheet eri koulutusten välissä. Saatetaan puhua myös koulutusvalinnoista. Koulutusvaihteita ovat esimerkiksi varhaiskasvatus, perusopetus, toisen asteen opinnot sekä mahdolliset korkeakouluopinnot. Toisen asteen opinnoissa valitaan ammatillisen ja yleissivistävän koulutuksen väliltä. (Seppänen, Kosunen & Rinne 2018, 65.) Korkeakoulutuksessa valinta tehdään ammattikorkeakoulun ja teoreettisemmän yliopiston välillä. Koulutuspolulla nuoren muutto tulee yleisimmin vastaan siinä vaiheessa, kun hakeudutaan toisen asteen opintoihin tai korkeakouluopintoihin.

Koulutuspolkuihin vaikuttaa voimakkaasti koulumenestys ja koulussa viihtyminen. Vuoden 2017 Nuorisobarometrin mukaan 82 prosenttia nuorista piti koulunkäyntiä mukavana ja etenkin hyvä koulumenestys oli yhteydessä tähän. Peruskoulun kokemuksilla on vaikutusta myöhempään koulutuspolkuun. (Myllyniemi & Kiilakoski 2017, 22–24.) Myönteiset kokemukset vahvistavat minäpystyvyyden tunnetta ja kannustavat menestymään opinnoissa.

Peruskoulun kokemusten lisäksi toisen asteen opintoihin hakeutuminen on merkittävä suunnanmäärittäjä koulutuspolulla. Tyypillisempää on, että nuoret naiset hakeutuvat lukioon, kun taas miehet ammatilliseen koulutukseen. Valintaan vaikuttaa perhetausta ja koulumenestys. (Myllyniemi & Kiilakoski 2017, 28–29.) Koulutuksen on todettu olevan yhteydessä sosioekonomiseen tai sosiaaliseen perhetaustaan, jonka takia koulutus on periytyvää. Tämä selittyy sillä, että vanhemmilla on kulttuurista, sosiaalista tai taloudellista pääomaa, joilla on vaikutusta lapsen koulumenestykseen ja koulutusvalintoihin. (Bernelius & Huilla 2021, 63–66.) Kouluvalintoja tehdessä tarvitaan tietoa koulutuksista ja ymmärrystä omista vahvuuksista ja toiveista. Merkittävimpinä tietolähteinä toimivat opinto-ohjaaja, vanhemmat sekä media. (Myllyniemi & Kiilakoski 2017, 33.)

Kilpailu korkeakouluopinnoista on kovaa, jonka takia moni nuorista saattaa tässä kohtaa jäädä ilman koulupaikkaa (Seppänen ym. 2018, 65). Myllyniemen ja Kiilakosken (2017, 33) mukaan vuonna 2017 ylioppilaista vain alle kolmasosa aloitti jatko-opinnot heti valmistuttuaan. Tärkein tekijä nuorien koulutusvalinnoissa on tutkimuksen perusteella oma kiinnostus. Tutkimuksen perusteella suuri osa peruskoululaisista ja lukiolaisista tietää jo mitä koulutustasoa tavoittelee tulevaisuudessa. (Myllyniemi & Kiilakoski 2017, 33–36.)

Yhteiskunta pyrkii saamaan nuoret mahdollisimman nopeasti työelämään, jonka takia nuorten koulutuspolut noudattavat yleensä melko perinteistä kaavaa. Koulutuspolkuja voi myös olla erilaisia. Se voi olla myös paljon hajanaisempi tai kulkea eri reittiä kuin valtaosalla. Koulutuspolulle voi myös mahtua muita lyhyempi koulutuksia kuten erilaiset opistojen tarjoamat kurssit. Koulutuksessa ei myöskään tarvitse aina pyrkiä korkeammalle asteella, vaan kaikkien on mahdollista hakeutua esimerkiksi ammattikouluun tai olla pidempään työelämässä ja hakeutua koulutukseen sen jälkeen.

Kaikki eri koulutusvaiheet vaikuttavat lopulta siihen, kuinka kauas nuori päätyy muuttamaan omasta kotiseudustaan. Peruskoulun kokemukset omasta oppimisesta, osaamisesta ja siellä viihtymisestä vaikuttavat siihen, mihin hakeutuu toisen asteen opintoihin, mikä taas vaikuttaa vahvasti siihen, kuinka pitkälle aikoo kouluttautua. Päätökseen vaikuttaa myös kuinka kunnianhimoiset haaveet nuorella on kouluttautumisen suhteen ja onko hän valmis muuttamaan kauas kotoa tavoitellakseen niitä.

2.2 Korkeakoulujen alueellinen saavutettavuus

Koulutuspolkuihin voi myös vaikuttaa korkeakoulujen alueellinen saavutettavuus, jolla tarkoitetaan sitä, kuinka laajalle alueelle korkeakoulut ovat levinneet Suomessa. Tätä voidaan esimerkiksi tarkastella siten, kuinka läheltä löytyy korkeakoulu, kun nuori aikoo hakea opiskelemaan. Suomessa on yhteensä 22 ammattikorkeakoulua ja 13 yliopistoa. Jokaisesta maakunnasta löytyy vähintään yksi korkeakoulu, mutta niiden koulutustarjonta voi vaihdella paljon. (Kosunen 2021, 79.)

Yleisesti ottaen korkeakoulutuksen saavutettavuus Suomessa on hyvä (Nori, Juusola, Kohtamäki, Lyytinen & Kivistö 2021, 44), mutta opintoalojen maantieteellisellä saavutettavuudella on merkitystä opiskelupaikan valintaan, sillä pitkä matka opiskelupaikkaan vähentää todennäköisyyttä hakeutua alan opintoihin (Kosunen 2021, 87). Norin ja kumppaneiden (2021, 43) mukaan on tyypillisempää, että nuoret hakeutuvan oman maakuntansa korkeakouluun. Korkeakouluun hakijoiden keskuudessa ensimmäisen hakukohteen keskimääräinen etäisyys on hieman alle 100 kilometriä (Kosunen 2021, 89). Lähimmän yliopiston tai ammattikorkeakoulun tarjonnalla voi siis olla vaikutusta siihen, mitä lähtee opiskelemaan. Myös perhetausta ohjaa erilaisille koulutuspoluille, koska esimerkiksi

korkeasti koulutettujen vanhempien lapset ovat valmiimpia muuttamaan opintojen perässä kauemmas (Nori ym. 2021, 46). Keskiluokkaiset perheet kasvattavat lapsiaan enemmän muuttamisen kulttuuriin, joka tarkoittaa esimerkiksi urahaaveiden tavoittelua siitä huolimatta, että joutuu muuttamaan kauas perheestään (Julkunen 2024, 32).

Eniten korkeakoulujen perässä muuttamisesta on hyötyä suurille kaupunkiseuduille. Kaksi kolmesta korkeakouluopiskelijasta on sijoittunut viidelle suurimmalle kaupunkiseudulle Suomessa. Selkeästi eniten korkeakoulutettuja asui vuonna 2019 Uudellamaalla sekä Pirkanmaalla. Useimmissa Suomen kunnissa väestömäärä kuitenkin vähenee. Kehityksen voidaan odottaa pysyvän samana myös tulevaisuudessa ja jopa voimistuvan. (Kosunen 2021, 81–83.)

Erot koulutustasossa vaihtelevat myös huomattavasti korkeakouluseutujen ja muiden alueiden välillä. (Kosunen 2021, 83). Korkeakoulutettujen sijoittuminen Suomen suurimpiin kaupunkeihin aiheuttaa sen, että väestömäärältään pienemmissä kunnissa koulutustaso laskee. Alueelliset erot koulutustasoissa vaikuttavat esimerkiksi koulutuksen periytyvyyteen. Pienemmillä paikkakunnilla asuvat nuoret perivät todennäköisemmin vanhempiensa matalan koulutuksen kuin muuttavat kaupunkiin korkeakoulutuksen perässä. Korkeasti kouluttautuneet ihmiset myös tuovat pääomaa kaupunkeihin, joka lisää niiden elinvoimaisuutta.

3. Nuorten muuttoliike syrjäseuduilla

3.1 Elämä syrjäseuduilla

Syrjäseutu tai periferia on yleiskieleenkin vakiintunut termi (Jukarainen & Tuhkunen 2004, 94), jolla viitataan maantieteelliseltä sijainniltaan syrjäisiin ja kenties kehittymättömiin alueisiin. Penttisen (2016, 149) mukaan syrjäseutuja tuotetaan diskurssilla eli tavalla, miten siitä puhutaan. Diskurssi voi perustua faktaan sekä uskomuksiin (Penttinen 2016, 149). Käsitteeseen liitetään helposti negatiivisia mielikuvia. Määritelmä syrjäseudusta tehdään aina suhteessa johonkin keskuksen, jonka takia syrjäseutuna voidaan myös pitää esimerkiksi tiettyä kaupungin aluetta. Syrjäseutu merkitsee jokaiselle ihmiselle hieman eri asiaa.

Tässä tutkimuksessa määrittelen syrjäseuduksi paikkakunnat, jotka ovat kaukana kasvukeskuksista, kooltaan suhteellisen pieniä ja sijaitsevat itäisessä Suomessa, joka mielletään sijainniltaan perifeeriseksi. Jukaraisen ja Tuhkusen (2004, 97–98) mukaan asuinpaikan koosta riippumatta Pohjois- ja Itä-Suomi kotipaikkana ovat imagoltaan perifeerisiä ja ne nähdään alempiarvoisessa asemassa nuorten mielestä. Esimerkiksi Lappeenranta ja Joensuu, joiden väkiluku on yli 50 000, nähdään perifeerisinä sijaintinsa takia. Etelä ja länsi sen sijaan ovat imagoltaan kehittyneitä ja tavoiteltavia paikkoja. (Jukarainen & Tuhkunen 2004, 99.) Myös Harisen (2014, 153) mukaan Pohjois- ja Itä-Suomi karkaavat koko ajan kauemmas siitä, mitä hyvä elämä edellyttää ja se vaikuttaa erityisesti nuoriin. Syrjäseutu on sekä diskursiivinen kokemus, että aito todellisuus, jossa eletään. (Harinen 2014, 153.)

Syrjäseuduilla asumista leimaa se, että elämälle merkitykselliset toimintamahdollisuudet keskitetään maakuntien keskuksiin. Syrjäseuduilla asuminen merkitsee siis kompromisseja, luopumista ja arkisten asioiden erityistä suunnittelua. (Harinen 2014, 154.) Tuuva-Hongisto, Pöysä ja Armila (2016) ovat tutkineet syrjäseuduilla asuvien nuorten arkea. Tutkimuksen nuorilla ei ole suurta halua lähteä syrjäseudulta, ja he näkevät paljon positiivisia asioita asuinympäristössään. Syrjäseuduilla elämä on hyvin perhekeskeistä ja luonto on tärkeä asia nuorille. Omatoimisuus vapaa-ajalla korostuu, koska harrastusmahdollisuuksia ei ole paljon. Koulunkäynnin tuoma rytmi ja kaverit ovat erityisen tärkeitä. Tärkeinä pidettyjen asioiden lisäksi tutkimuksesta nousi esiin myös negatiivisia asioita, kuten olemattomat palvelut etenkin nuorille, pitkät välimatkat joka paikkaan ja vähäiset harrastusmahdollisuudet. Useammasta tutkimuksesta käy myös ilmi, että nuoret kuvailevat syrjäisiä kotiseutuja luonnonläheisiksi, yhteisöllisiksi ja rauhallisiksi (Tuuva-Hongisto ym. 2016; Jukarainen & Tuhkunen 2004, 98–99; Penttinen 2013, 36–37).

Berneliuksen ja Huillan (2021, 19) mukaan Itä- ja Pohjois-Suomea sekä haja-asutusalueita kutsutaan myös koulutukselliseksi periferioiksi. Näissä paikoissa tyypillistä on koulujen lakkauttaminen, joka samalla pidentää koulumatkoja (Bernelius & Huilla 2021). Koulutusmahdollisuudet etenkin toisella ja kolmannella asteella keskittyvät yhä enemmän kasvukeskuksiin. Pitkät välimatkat ovat arkipäivää ja kulkuyhteydet saattavat olla huonot. (Tuuva-Hongisto ym. 2016, 9–10.)

Kouluttautumisen lisäksi myös työllistyminen syrjäseuduilla todetaan vaikeaksi Harisen (2014, 164) mukaan. Syrjäkylissä ei ole työpaikkoja, vaikka niissä on työkykyisiä ihmisiä. Töiden

perässä muuttamista pidetään jopa itsestään selvyytenä. Usein syrjäseuduilla on kuitenkin kysyntää perinteisesti maskuliinisena pidetyille osaamiselle, kuten metsästykselle, kalastukselle sekä rakennus- ja korjaustaidoille. (Harinen 2014, 164.) Työpaikka voi lisäksi löytyä paikalliselta tehtaalta, joka myös erityisesti palvelee miesten tarpeita työllistymisessä (Pöysä 2022, 73–74).

3.2 Muuttoalttiutta selittäviä tekijöitä syrjäseuduilla

Seuraavaksi tarkastelen, mitkä asiat vaikuttavat nuorten muuttoalttiuteen tutkimusten perusteella. Penttisen (2013) tutkimus perustuu 15–25-vuotiaiden verkkokyselyyn, joka on toteutettu Itä-Suomen maakunnissa. Kun Itä-Suomessa asuvilta nuorilta kysyttiin miksi he harkitsevat poismuuttoa, suurimpina syinä olivat paremmat työllistymismahdollisuudet tai mielenkiintoisempi työ sekä laadukkaampi asuin ympäristö. Tutkimuksessa huomattiin, että maaseutumaisissa tai syrjäseutuisissa kunnissa nuorten muuttoalttius rakentuu enemmän sosiaalisesti, kun halutaan seurata ystävien esimerkkiä. Näissä paikoissa asuvat nuoret halusivat myös päästä toisen kunnan parempien palvelujen pariin. Vähiten merkitystä kuitenkin kokonaisuudessaan oli asuinkunnan maineella ja ystävien seuraamisella. (Penttinen 2013, 47–51.)

Vahvimmin asuinpaikkakunnalle kiinnittyvät ammatillisessa koulutuksessa olevat. Muuttoalttiimpia ovat erityisesti nuoret, opiskeluikäiset, hyvässä työmarkkina-asemassa ja koulutuksessa olevat henkilöt tai niihin pyrkivät. Paikkakunnalle kiinnittymistä voidaan tarkastella kolmen käsitteen avulla, joita ovat sijainnillisuus, paikallisuus ja paikkatunne. Sijainnillisuudella tarkoitetaan ulkoisia tekijöitä, jotka vaikuttavat ihmisen elämään. Niitä ovat esimerkiksi koulutus, työ ja aineellisen hyvinvoinnin tekijät. Nuorien kohdalla pelkkä sijainnillisuus saattaa olla ratkaiseva tekijä muuttopäätöksessä. Paikallisuus, jolla tarkoitetaan kotiympäristön sosiaalista kontekstia sekä paikkatunne, joka tarkoittaa yksilöllisiä tunteita ja kokemuksia, voivat jäädä toissijaisiksi tekijöiksi. (Penttinen 2016, 152–155.) Nuoret voivat kokea suurta yhteenkuuluvuutta kotipaikkakunnallaan ja pitää kyseisestä paikasta, mutta juuri sijainnillisuuteen vaikuttavien tekijöiden takia joutuvat muuttamaan pois. Esimerkiksi Tuuva-Hongiston ja kumppaneiden (2016, 10) tutkimuksessa nuoret pitivät elämästään syrjäseudulla, mutta koulutus- ja työmahdollisuuksien takia muutto nähdään pakollisena.

Vaikka tähän mennessä olen todennut, että monet nuoret joutuvat muuttamaan tahtomattaan, on myös paljon niitä nuoria, jotka haaveilevat poismuutosta koko nuoruutensa. Penttisen (2013, 30) mukaan vain 6,7 prosenttia Itä-Suomen alueella asuvista nuorista oli kiinnostunut jäämään nykyiselle paikkakunnalle pysyvästi. Jukaraisen ja Tuhkusen (2004, 94–97) mukaan nuoret punnitsevat kotipaikkansa tilannetta suhteessa omasta mielestään täydellisen nuoruuden mahdollistavaan alueeseen. Mielikuvat omasta kotipaikkakunnasta voivat olla ristiriitaisia, sillä niihin vaikuttavat samaan aikaan mielikuva ihannekaupungista, kenties omat positiiviset kokemukset omasta paikkakunnasta sekä stereotypiat tietyistä alueista. Myös alueella asuviin ihmisiin liitetään tiettyjä stereotypioita, jotka vaikuttavat alueen imagoon. Nuorten mielessä kaupunkilaisia pidetään esimerkiksi moderneina ja syrjäseuduilla asuvia ”juntteina”. (Jukarainen & Tuhkunen 2004, 94–97.) Jos kotipaikkakunta ei vastaa käsitystä ihannekaupungista, todennäköisesti nuori alkaa haaveilemaan muutosta toiselle paikkakunnalle. Muuttamistrendiä voi myös olla vaikea vastustaa siihen liittyvän diskurssin takia (Julkunen 2024, 32).

Nuorille hyvä kotipaikka on sellainen, jossa he kokevat voivansa tehdä persoonallisia, omaa henkilökohtaista identiteettiään tukevia valintoja. Tämä tarkoittaa esimerkiksi ulkoisen olemuksen muokkaamista, asumista ja elämistä. Eri elämänalueilla tulee olla vaihtoehtoja, joita punnita. Identiteetti kiinnittää ja identifioi nuoren alueelliseen viiteryhmään. Nuoret vaativat erilaisia tapahtumia, laajoja harrastus- ja kulutusmahdollisuuksia yksilöllisen identiteetin rakentamiseen. Etenkin kuluttaminen on nykyään olennainen osa nuoren identiteettiä, ja pienemmillä paikkakunnilla tai maaseudulla nämä vaihtoehdot voivat olla rajallisia. Nykynuorten elämään kuuluu liikkuvuus ja vaihtelunhalu, minkä takia kotipaikkakunnalle jääminen ei ole vaihtoehto. (Jukarainen & Tuhkunen 2004, 101–102.)

3.3 Muuttoalttius sukupuolten näkökulmasta

Tarkastelen vielä muuttoalttiutta eri sukupuolten näkökulmasta, sillä niissä on merkittäviä eroja. Pieniin kuntiin ja syrjäseuduille useammin jäävät asumaan miehet, ja siitä onkin viime aikoina uutisoitu paljon. Kuokkasen (15.5.2016) kirjoittamassa Helsingin Sanomien uutisessa on esimerkiksi kerrottu, että Suomessa on 155 kuntaa, joissa nuoria miehiä on huomattavasti enemmän kuin nuoria naisia. Tämä johtuu pitkälti siitä, että naiset ovat Suomessa korkeammin

koulutettuja kuin miehet ja muuttavat pois koulutuksen perässä. Sama ilmiö on havaittavissa myös muissa Pohjoismaissa (Julkunen 2024, 30).

Ville Pöysä (2022) on tehnyt väitöskirjatutkimuksen syrjäkylän pojista. Tutkimuksessaan hän on esimerkiksi selvittänyt, mitkä tekijät vaikuttavat poikien päätökseen jäädä syrjäkylään. Siinä syrjäkylässä asuvilla pojilla on mahdollisuus kiinnittyä paikkaan työpaikkojen avulla, mikä tarkoittaa myös lupaus tulevaisuudesta ja toimeentulosta. Perinteisesti maalla asuvilla tulee tarve lähteä, jos halutaan saavuttaa tietty sosiaalinen status ja arvostus, mutta Pöysän (2022, 159–158) tutkimuksen mukaan syrjäseudun pojille tämä ei ole tarpeellista. Poikien keskuudessa sosiaalisen statuksen saavuttaminen ei vaadi kuluttamista tai uusia vaatteita vaan esimerkiksi yhteistä vapaa-ajan viettoa ulkona ja juhlimista. Etenkin poikaporukat ja paikallisiin yhteisöihin kuuluminen vahvistavat syrjäkylään jäämistä. Myös mielekäs miehuuden malli, joka syrjäseudulla on tarjota, vaikuttaa jäämiseen. Syrjäseudulle jäämistä ei nähdä juuttumisena vaan luontevana ja mielekkäänä osana elämää. (Pöysä 2022, 158–164.)

Käyhkö ja Armila (2021) ovat sen sijaan tutkineet tyttöjen romanttisia suhteita ja seurustelua syrjäseuduilla. Tutkimuksessa tytöille syrjäseutu näyttäytyy paikkana, josta puuttuvat tekeminen ja ihmiset. Tytöt ovat haaveilleet kaupunkiin muutosta, eikä tutkimuksessa kukaan elätellyt toiveita syrjäseudulle jäämisestä. Tyttöjen puheista tulee esiin paikan sosiaalinen kontrolli, ennakkoluuloisuus ja visiottomuus. Sen sijaan kaupunki nähdään itsenäisyyden, vapauden ja sosiaalisten valinnanmahdollisuuksien paikkana. Vaikka syrjäseudussa nähdään positiivisia asioita, kuten luonnonläheisyys ja rauha, ne eivät riitä siihen, että tytöt olisivat valmiita jäämään sinne. Tytöt näkevät syrjäkylän maskuliinisesti värittyneenä, jossa on jämähtänyt sukupuolikulttuuri. (Käyhkö & Armila 2021, 9–12.)

Myös Yle on haastatellut nuoria naisia ja kysynyt heiltä, mitä asioita pitäisi muuttaa pienellä paikkakunnalla, jotta he jäisivät sinne asumaan. Myös näistä haastatteluista nousi esiin, että naisille pitäisi olla enemmän työpaikkoja ja johdossa olevia naisia esillä, jotka voisivat toimia roolimallina. Pohdintaa aiheutti myös, että onko pienellä paikkakunnalla itseilmaisu mahdollista. Ylipäättään naisia pitäisi kuunnella enemmän päätöksenteossa erään haastateltavan mukaan. (Krogerus 23.10.2020.)

Maskuliinisesti värittänyt kulttuuri syrjäseuduilla voi myös ajaa sateenkaarinuoret muuttamaan pois niistä. Taavetin (2016, 140) mukaan paikkakunnan asenteet voivat toimia työntövoimana.

Sateenkaarinuorten kohdalla erityisesti seksuaalisuuteen ja sukupuolen moninaisuuteen liittyvät kielteiset asenteet ovat yleinen syy poismuutolle. Pienillä paikkakunnilla sateenkaarinuoren voi olla haastavaa ilmaista itseään ja kokea yhteenkuuluvuutta. Tämän takia myös sateenkaarinuoret suosivat enemmän isoja kaupunkeja. (Taavetti 2016, 140–142.) Näiden tutkimusten perusteella syrjäseudut ja pienet paikkakunnat antavat pojille enemmän mahdollisuuksia esimerkiksi identiteetin ja tulevaisuuden rakentamiseen kuin tytöille ja sateenkaarinuorille. Sukupuolten väliset kasvukokemukset syrjäseudulla voivat poiketa huomattavasti.

4. Tutkimuksen toteutus

Tässä luvussa esittelen tutkimukseni toteutusta. Käyn ensin läpi tutkimuskysymyksiäni, jonka jälkeen esittelen aineistoa ja sen keräämistä. Lopuksi käyn vielä läpi aineiston analyysiä. Tutkimukseni tarkoituksena on ymmärtää syrjäseuduilta muuttavien nuorten syitä ja taustoja.

Tutkimuskysymykseni ovat:

1. Minkälaisia koulutuspolkuja haastateltavilla on?
2. Minkälaiset asiat selittävät muuttoalttiutta?
3. Minkälainen suhde haastateltavilla on nuoruuden kotipaikkakuntaan nykyään?

Näillä kolmella tutkimuskysymyksellä pyrin luomaan kokonaiskuvan tutkimuskohteesta. Ensimmäisellä tutkimuskysymyksellä haluan selvittää, miten haastateltavat ovat päätyneet nykyiseen tilanteeseen, jossa ovat. Toinen tutkimuskysymys paneutuu siihen, mitkä tekijät vaikuttavat muuttopäätökseen. Kolmannella tutkimuskysymyksellä haluan vielä selvittää, mitä he ajattelevat kotiseudusta nykyään ja mikä merkitys sillä on.

Tutkimukseni on kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus. Kvalitatiivinen tutkimus pyrkii selittämään todellista elämää ja kohdetta tutkitaan mahdollisimman kokonaisvaltaisesti (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 161). Kiviniemen (2010, 70) mukaan laadullinen tutkimus on prosessi, koska tutkimuksen vaiheet eivät ole välttämättä selkeitä vaan muovautuvat tutkimuksen edetessä. Myös tutkimusongelma voi tarkentua vähitellen tutkimuksen aikana. Laadullisessa tutkimuksessa tutkittavasta ilmiöstä muodostetaan käsitys, eikä niinkään testata etukäteen hahmoteltua teoriaa. Laadullinen tutkimusprosessi on myös tutkijan oppimisprosessi,

jossa tutkija kehittää jatkuvasti ymmärrystään tarkasteltavasta ilmiöstä. (Kiviniemi 2010, 70–75.)

Aineisto koostuu kolmesta haastattelusta. Etsin haastateltavia, jotka olivat iältään 20–25-vuotiaita. Vaatimuksena oli, että haastateltavat olivat asuneet koko nuoruutensa syrjäseuduksi mielletyssä paikassa ja muuttaneet sieltä suurempaan kaupunkiin nuorena aikuisena. Rajasin myös kuntien sijainniksi itäisen Suomen, koska se on yksi niistä ilmansuunnista, johon liitetään negatiivisia mielikuvia ja josta muutetaan herkemmin pois.

Olin yhteydessä haastateltaviin sosiaalisen median välityksellä ja lähetin haastattelukutsun henkilöille, jotka voisivat sopia haastateltaviksi. Haastateltavat ovat iältään 22–23-vuotiaita. Yksi heistä on kotoisin pienestä kaupungista ja kaksi pienestä taajamasta, josta kaupungin keskustaan on 20 kilometriä. Paikkakunnat sijaitsevat kaikki Etelä-Karjalan maakunta-alueella. Haastateltavien nykyisinä asuinpaikkoina ovat Vantaa, Kuopio ja Turku, jotka ovat kaikki Suomen suurimpien kaupunkien joukossa.

Valitsin puolistrukturoidun haastattelun, jossa haastattelurunko tehdään ennen haastattelua, mutta haastattelun aikana on mahdollisuus kysyä tarkentavia kysymyksiä. Ennen haastatteluja lähetin kaikille tietosuojailmoituksen ja kerroin vielä lisätietoa haastattelusta. Kaikki haastateltavat antoivat suostumuksen tietojensa käsittelyyn. Kaksi haastattelua toteutin Zoom -videoviestintäpalvelussa ja yhden haastatteluista toteutin kasvotusten. Haastattelu aloitettiin taustatiedoilla, jonka jälkeen siirryttiin kolmeen eri teemaan, jotka olivat koulutus ja työelämä, suhde kotiseutuun ja uusi kotipaikkakunta. Rajasin haastattelukysymyksiä siten, että niissä keskityttiin nuoruuteen, koska lapsuuden käsittely ei ollut tutkimuskysymysten kannalta niin olennaista. Nuoruuden määrittelin aikavälille 13–19-vuotias ja kerroin tämän myös haastateltaville. Kävin läpi kaikki haastattelurungon kysymykset sekä kysyin muutamia tarkentavia kysymyksiä tarvittaessa. Nauhoitin kaikki haastattelut, johon haastateltavat antoivat luvan.

Aineiston analyysin keinona on sisällönanalyysi ja teemoittelu. Haastattelujen jälkeen litteroin kaikki haastattelut. Tämän jälkeen pelkistin aineistoin kirjoittamalla niistä tiivistelmät. Ensimmäinen tutkimuskysymykseni ja -näkökulmani tarkentuivat enemmän tässä kohtaa. Tämän jälkeen aloin teemoittelemaan vastauksia tutkimuskysymysten perusteella. Teemoittelulla voi nostaa aineistosta tutkimuskysymyksille olennaisia teemoja ja poimia

keskeisimmät aiheet (Eskola & Suoranta 1998). Lajittelin haastatteluiden vastauksia ensin laajempiin teemoihin, jotka perustuivat tutkimuskysymyksiini. Tämän jälkeen lajittelin vielä vastauksia laajempien teemojen sisällä alakategorioihin.

Tutkimuskysymyksissä koulutuspolusta ja suhteesta kotipaikkakuntaan hyödynsin aineistolähtöistä analyysia. Aineistolähtöisessä analyysissä teoriaa lähdetään rakentamaan aineiston pohjalta (Eskola & Suoranta 1998). Koulutuspolkuja selvittäessäni teemoittelin vastauksia eri koulutusvaiheiden perusteella. Suhdetta kotiseutuun teemoittelin kolmen kategorian perusteella, joita olivat: ”paikan merkitys”, ”muuttaisiko takaisin” ja ”tulevaisuus”. Poismuuton syitä tutkiessa hyödynsin teorialähtöistä sisällönanalyysia, jossa teoria ohjaa sisällön analysointia (Eskola 2010, 183). Poismuuton syiden teemoittelussa käytin avuksi Penttisen (2013, 49–51) muuttoalttiutta selittäviä tekijöitä. Luin haastatteluita useamman kerran läpi ja merkitsin sieltä tutkimuskysymysten kannalta olennaisena pitämiäni vastauksia. Olen muuttanut kaikkien haastateltavien nimet tuloksien esittelyä varten.

5. Tulokset

5.1 Koulutuspolut

Ensimmäisenä käyn läpi, minkälaisia koulutuspolkuja haastateltavilla oli. Koulutuspoluissa oli paljon samankaltaisuuksia. Yksi haastateltavista oli käynyt kielipainotteisen peruskoulun, jossa opiskeltiin venäjän kieltä ja kulttuuria, mutta muut olivat käyneet normaalin peruskoulun. Kaikki kuvailivat koulumenestystään hyväksi yläasteella sekä toisen asteen opinnoissa. Heillä oli kuitenkin erilaisia suhtautumisia koulunkäyntiin nuorena. Laura ja Reetta kertoivat, että he pitivät paljon koulunkäynnistä ja halusivat oppia mahdollisimman paljon. Sen sijaan Niklas piti enemmän koulun sosiaalisesta puolesta ja hänelle oppiminen oli toissijaista. Laura ja Reetta olivat kokeneet koulukiusaamista, jonka takia koulun sosiaalinen puoli koettiin negatiivisena. Kaikki kertoivat kuitenkin viihtyneensä koulussa nuorena. Seuraavaksi sitaatteja, joissa haastateltavat kertovat ajatuksiaan koulunkäynnistä:

Reetta: ”*Mä en pitäny ihmisistä siellä mut mä pidin siitä, että opin asioita.*”

Laura: ”Mä olen semmonen perfektionisti, että mä halusin aina pärjätä mahdollisimman hyvin. (...) Se et mä en viihtyny koulussa johtu niiku muista oppilaista, ei opettajista vaan siitä millasia ne muut oppilaat sit oli.”

Niklas: ”Ehkä koulussa kiinnostavinta ei ollu se koulu vaan ne kaverit et se oli enemmän sellanen sosiaalinen juttu mitä teki niiku päivästä toiseen. (...) et koulujutut nyt teki sillee niiku oli pakko tehdä.”

Voisi tulkita, että suhtautuminen koulunkäyntiin on yhteydessä myös koulumenestykseen sekä siihen, kuinka kunnianhimoisia haaveita heillä on ollut kouluttautumisen suhteen. Kaikki kuitenkin olivat peruskoulun jälkeen hakeutuneet lukioon. He kaikki pitivät jo nuorena korkeakoulutusta vaihtoehtona ja siihen liittyi erilaisia odotuksia. Reetta odotti korkeakouluopintoja hyvin innolla ja etenkin sen tuoma titteli ja elämäntilanne vaikuttivat siihen nuoruudessa. Laura taas liitti opiskeluun kauhukuvia ja odotti opiskelun olevan raskasta. Niklaksen ajatuksia korkeakouluopinnoista oli muokannut lukio, joka oli luonut vaikutelman, että yliopisto on ainoa sopiva korkeakoulu. Niklaksen odotukset ovat voineet lisätä paineita koulussa menestymiseen.

Niklas: ”Ehkä varsinkin iskostettii semmone käsitys siitä et sit kun tästä lähtee just jotai opintoja tekemään ni sit kannattaa yliopistoo hakee et ammattikorkeekoulut ne on vähä semmosii joteki ei ehkä nii arvostettui.”

Laura: ”Kaikki aina vähä pelotteli et se on hirveän raskasta ja niiku kaikki tehään ite ja se on niin itsenäistä ja siellä kukaan ei oo enää pitämässä kädestä ja näi.”

Reetta: ”Mä ajattelin et ne on siistejä tai mä ajattelin niitä haalareita ja niitä merkkejä ja niitä sellasia aika paljonki. Ja nuorempana mulla oli myös kanssa semmonen titteliajatus et sillee vau sitten on muute hienoa, kun minä olen kandi tai minä olen maisteri ja minulla on sitten valmistujaiset.”

Odotuksilla voi olla suuri merkitys siihen, minne lopulta hakeutuu opiskelemaan. Kaikkien odotuksiin oli selkeästi vaikuttanut ulkoiset tekijät, koska omia kokemuksia ei vielä tuolloin ollut. Odotukset olivat muodostuneet muiden puheista. Kuitenkin kaikki kertoivat, että tuolloiset odotukset eivät enää pitäneet heidän mielestään täysin paikkaansa. Niklas kertoo

nykyään ymmärtävänsä, että ammattikorkeakoulu on ihan yhtä hyvä vaihtoehto kuin yliopisto. Myös Laura kertoo, että odotukset eivät täysin vastanneet todellisuutta vaan apua on myös tarjolla eikä opiskelu aina ole niin raskasta. Reettakin kertoo käsityksen korkeakouluopinnoista olleen melko suppea, eikä hänellä todellisuudessa ole ollut käsitystä siitä mitä opiskelu tulisi olemaan. Hänelle korkeakouluopinnot olivat tuolloin vain unelma.

Kaikki haastateltavat muuttivat pois kotiseudultaan 19–20-vuotiaina. Kaksi haastateltavista oli päässyt suoraan lukion jälkeen opiskelemaan. Yksi heistä opiskeli yliopistossa ja kaksi ammattikorkeakoulussa. Niklas, joka oli nuoruudessa ajatellut yliopiston olevan ainoa oikea reitti, opiskeli esimerkiksi ammattikorkeakoulussa. Kaikilla on ollut nuoruudessa koulutuksen suhteen ainakin jonkinlainen käsitys siitä mitä he aikovat hakea opiskelemaan. Etenkin Lauralla, joka kertoi olevansa perfektionisti opiskelun suhteen, oli kunnianhimoisia haaveita opiskella lääkäriksi, mutta haaveet olivat kuitenkin vaihtuneet jo toisiin. Reetta sen sijaan oli kohdannut ulkopuolista painostusta opiskeluun liittyen, mutta ei ollut antanut niiden vaikuttaa päätökseen vaan oli seurannut omia haaveitaan. He kaikki olivat päätyneet opiskelemaan alaa, joka oli yhteydessä heidän kertomiin unelma-ammatteihin tai haaveisiin nuoruudessa. Lähtökohtaisesti kaikki olivat päätyneet vähintään samalle tai korkeammalle koulutustasolle kuin heidän vanhempansa. He kaikki kertoivat olevansa tyytyväisiä nykyiseen tilanteeseensa.

5.2 Muuttoalttiutta selittävät tekijät

Seuraavaksi käyn läpi, minkälaisia syitä haastateltavien poismuuton taustalla on Penttisen (2013, 49–51) muuttoalttiutta selittävien piirteiden avulla. Muuton syynä voi olla **työuran rakentaminen** tai **identiteettityö**. Identiteettityössä on kyse esimerkiksi kouluttautumisesta sekä oman identiteetin etsimisestä. Toisena syynä voi olla **palveluhakuisuus**, joka on yleinen pyrkimys päästä parempien palveluiden pariin. Syynä voi olla myös **elinympäristön kohentaminen**, joka liittyy paremman infrastruktuurin tavoitteluun ja yhdessä palveluhakuisuuden kanssa se merkitsee etenkin nuorille hyvän elämän edellytysten hankkimista. Muuttoalttiutta voi myös selittää **sosiokulttuurinen ohjautuminen**, johon kytkeytyy sosiaaliseen elämään liittyvät tekijät ja elämänuran rakentaminen tietoisesti muiden varaan. (Penttinen 2013, 49–51.) Nämä pääkategoriat jakautuvat vielä alakategorioihin, joita

käyn tarkemmin läpi myöhemmissä luvuissa. Alla olevassa taulukossa (Taulukko 1) on koottuna kaikki tulokset tämän viitekehyksen avulla.

Taulukko 1.

Muuttoalttiutta selittävät tekijät

Tekijät	Vastaajien määrä
Identiteettityö	
Koulutus	3
Itsenäistyminen	1
Itsensä löytäminen	3
Työuran rakentaminen	
Paremmat työllistymismahdollisuudet	3
Palveluhakuisuus	
Palvelut	3
Kulkuyhteydet	1
Elinympäristön kohentaminen	
Asuntojen parempi tarjonta	1
Miellyttävämpi asuinympäristö	3
Sosiokulttuurinen ohjautuminen	
Paikkakunnan huono maine	3
Vilkaampi elämä	1
Muutto kumppanin kanssa	1

5.2.1 Identiteettityö

Kaikki mainitsivat asioita, jotka viittaavat identiteettityön olevan keskeinen tekijä muuttoalttiuden taustalla. Identiteettityö tarkoittaa esimerkiksi kouluttautumista, halua itsenäistyä tai itsensä löytämistä (Penttinen 2013, 49–51). Kouluttautuminen oli selkeimmin havaittava syy kaikkien poismuuttoon. He kaikki olivat kokeneet, että heidän kotiseudullaan ei

ole mitään annettavaa heille kouluttautumisen suhteen. Kun heiltä kysyi, minkälaisia kouluttautumismahdollisuuksia heidän kotiseudullaan olisi ollut, he eivät tienneet kovin paljon vaihtoehtoista. Reetta oli sitä mieltä, että jos olisi voinut kouluttautua haluamaansa ammattiin kotiseudullaan, hän olisi tuolloin jäänyt sinne. Reetta ja Laura kokivat, että heidän oli pakko koulutuksen takia muuttaa juuri kyseisiin kaupunkeihin, joissa asuvat nykyään. Kummallakin oli alkuun negatiivisia tuntemuksia poismuutosta. Reetta erityisesti viihtyi kotikaupungissaan, eikä olisi halunnut muuttaa pois alun perin. Laura taas ei pitänyt uudesta kaupungista, mutta toisena vaihtoehtona olisi pääkaupunkiseutu, jonne hän ei halunnut muuttaa.

Laura: ”Halusin opiskella farmasiaa ja sitä opetetaan Suomessa vaan Kuopiossa ja Helsingissä, ja mä en Helsingii halunnu muuttaa ni sit Kuopio oli sit se ainut vaihtoehto (...) sit seki ku oikeesti kasvo semmosel tosi pienel paikkakunnalla ni sit ei halunnu just niiku Suomen suurimpaa kaupunkii oikeestaan.”

Reetta: ”Mulla oli tietysti halu päästä opiskelemaa muualle mut mä muistan et ei mul ollu sellasta niiku suurta tavallaa hinkua pois (...) kyl se vähän tuntu siltä et ei mul oo vaihtoehtoja et jos mä haluan näitä asioita mitä haluan ni emmä voi tänne (kotikaupunkiin) jäädä koska emmä niitä saa täältä (kotikaupungista).”

Sen sijaan Niklas muutti pois ilman opiskelupaikkaa, koska hänellä oli suuri tarve itsenäistyä. Hän oli kuitenkin maininnut, että kotiseudulla opiskelu ei ollut hänelle vaihtoehto, jonka takia muuton taustalla oli itsenäistymisen lisäksi myös ajatus tulevista opinnoista.

Niklas: ”(...) molemmat (tyttöystävän kanssa) lähtökohtasesti etti opiskelupaikkoi sillo just täältä pääkaupunkiseudulta ni oli sillee et ei ehkä enää haluu jäädä omien vanhempien nurkkii homehtumaa et mielummi muuttaa nyt omillee ja saa vähä sitä omaa vapautta et vaikkei pääsiskää opiskelemaa ni tekee sit töitä tai muuta tällasta. Se oli sinällä se niiku oman itsenäisyyden hakeminen oli se isoin syy minkä takii muutti.”

Kaikki haastateltavat kertoivat myös, että nuoruuden kotipaikkakunnalla itseilmaisuus oli joskus haastavaa. Seuraavissa sitaateissa esimerkkejä siitä:

Niklas: ”(...) *Itsensäilmaseminen tuli vahvasti just teatterin kautta ja sillo muistan et kaverit suhtautu vähä just jännästi et toi teatterijuttu on aika mielenkiintone ja vähä eroava harrastus et siinä mielessä sitä mieluummin piti sit paljo asioita omana tietonaan.*”

Reetta: ”*Kyl mua usein pelotti olla vaikka oma itseni tai jotenki pelotti usein mennä tietynlaisissa vaatteissa ulos.*”

Poismuutto merkitsi myös vapautta päästä etsimään itseään. Suuressa kaupungissa ei olisi pelkoa siitä, että joku tuomitsee omaa pukeutumista tai harrastusta. Ihmisiä on paljon, joten kaikki sulautuvat jollain tavalla joukkoon. Syrjäseuduilla sen sijaan ihmisiä on huomattavasti vähemmän, jonka takia joukosta erottuminen on paljon todennäköisempää ja erilaisuutta voidaan pitää huonona asiana.

5.2.2 Työuran rakentaminen

Toisena muuttoalttiutta selittävänä tekijänä oli myös työuran rakentaminen, johon kuuluu paremmat työllistymismahdollisuudet sekä mielenkiintoisempi työpaikka (Penttinen 2013, 49–51). Niklas ja Laura kertoivat, että heidän kotiseudullaan ei ollut juurikaan työllistymismahdollisuuksia, jotka olisivat aidosti kiinnostaneet. Muista poiketen Reetta oli sitä mieltä, että hänellä olisi voinut olla työllistymismahdollisuuksia kotiseudullaan. Hän kuitenkin koki ympäristön painostuksesta, että hänen täytyy ensin suorittaa jokin korkeakoulututkinto ennen kuin voi lähteä tavoittelemaan haluamaansa uraa. Lähinnä työuran rakentamiseen liittyvät syyt tulevat ilmi koulutuksen tarpeesta, jonka takia kaikki lopulta päätyivät muuttamaan. Kenelläkään ei myöskään ollut varsinaista aikomusta palata opiskelujen jälkeen nuoruuden kotipaikkakunnalleen ja he kokivat, että muualla on paremmat työllistymismahdollisuudet. Haastateltavien mukaan heidän kotiseudultaan töitä löytyy pitkälti lääkärinä, kaupan kassalta tai tehtaista. Valinnanvaraa oli heidän mielestään vähän.

5.2.3 Palveluhakuisuus

Palveluhakuisuus tuli myös esiin selkeänä muuttoalttiutta selittävänä tekijänä. Palveluhakuisuuteen liittyy esimerkiksi paremmat liikenneyhteydet, palvelut ja harrastusmahdollisuudet (Penttinen 2013, 49–51). He kaikki mainitsivat, että yksi parhaista asioista heidän uudessa kotikaupungissaan on monien palvelujen saatavuus. Kaksi haastateltavista kertoi, että heidän nuoruutensa kotipaikkakunnalla oli vähän tekemistä ja jopa tylsää. Uusi kotikaupunki tarjosi heille kaikille enemmän mahdollisuuksia ja yksi haastateltavista mainitsi myös paremmat kulkuyhteydet.

Niklas: ”(...) parempaa (uudessa kotikaupungissa) on ehdottomasti kaikkien tällasten niiku perusasioiden saatavuuden helppous. Täältä on tosi helppo lähteä jos tarvii vaik lähtee vaateostoksille ni täältä löytyy vaikka mitä paikkoja ja on erittäin helpot kulkuyhteydet ja tekemistä ei tarvii olla vailla.”

Reetta: ”(...) parempaa ni ehkä just mitä mä tossa aikasemminki puhuin se sellanen niiku kolmansien paikkojen suuremmuus ja kolmansilla paikoilla tarkotan just silleen ku on koti, koulu tai työ ja sit on vaikka kahvilat tai joku tämmönen ni näitä kahviloita tai taidemuseoita tai teattereita, iha mitä vaa ni niitä on jotenki paljo enemmän.”

Haastateltavat ovat eläneet koko nuoruutensa vailla tekemistä ja palveluja, jonka takia suuren kaupungin tarjoamat mahdollisuudet nähdään hyvin merkittävänä. Puheista tuli etenkin ilmi paikkojen merkitys heille. He kertoivat, että nuoruudessa vapaa-ajanviettopaikkoja oli vähän, mutta uudessa kaupungissa niitä onkin paljon ja ne ovat lähellä tai helppojen kulkuyhteyksien päässä. Koska kuluttaminen on myös osa identiteetin rakentamista, voidaan haastateltavien puheista tulkita, että tämä tarve on myös palveluhakuisuuden taustalla.

5.2.4 Elinympäristön kohentaminen

Elinympäristön kohentamiseen liittyviä tekijöitä ovat turvallisempi asuinympäristö, asuntojen parempi tarjonta ja miellyttävämpi asuinympäristö (Penttinen 2013, 49–51). Yksi haastateltavista nosti esiin uuden kotinsa viihtyisyyden, joka oli vaikuttanut muuttopäätökseen.

Hän oli sitä mieltä, että nykyinen asuinympäristö on paras, mutta myös halvin mahdollinen. Ylipäätään kaikki olivat sitä mieltä, että heidän nykyinen asuinpaikkansa on parempi kuin nuoruuden kotipaikkakunta, joten kaikki ovat päätyneet asumaan mielestään miellyttävämpään asuinympäristöön. Todennäköisesti mielikuvat ihannekaupungista ovat vaikuttaneet miellyttävämmän asuinympäristön etsimiseen. Selkeästi heillä kaikilla on ollut tavoitteena saavuttaa hyvän elämän elementit, johon kuuluu esimerkiksi miellyttävä asuinympäristö ja hyvät palvelut.

5.2.5 Sosiokulttuurinen ohjautuminen

Sosiokulttuuriseen ohjautumiseen liitetään halu seurata pois muuttaneita ystäviä, nykyisen asuinkunnan huono maine, uuden kunnan vilkkaampi elämä ja muutto kumppanin kanssa (Penttinen 2013, 49–51). Kaikkien haastateltavien puheista tulee ilmi, ettei nuoruuden kotipaikkakuntaa välttämättä pidetä arvostusasteikolla korkealla ja siitä puhutaan vähättelevään sävyyn. Tämä tulee esiin esimerkiksi tietyissä ilmaisuissa, kuten ”kyläpahanen” ja ”tuppukylä”. Huono maine tulee haastateltavien kohdalla ilmi etenkin diskurssina, jolla syrjäseudusta puhutaan.

Yksi haastateltavista mainitsi myös nuoruuden kotipaikkakunnalla olleen huumeongelman ja rikollisuuden, jotka eivät ainakaan positiivisesti vaikuta paikkakunnan maineeseen. Kaikki myös kokivat ilmapiirin välillä ahtaaksi, minkä takia paikkakunnan mainetta saatetaan pitää huonona. Toisaalta kaikki paitsi yksi haastateltavista nostivat kuitenkin esiin myös positiivisia asioita kotipaikkakuntansa ilmapiiristä. Seuraavassa sitaatissa on yhden haastateltavan kuvaus kotipaikkakuntansa ahtaasta ilmapiiristä:

Reetta: ”Musta tuntuu et se ei oo niiku nii luontaantyöntävä kaupunki ku vielä pienemmät kaupungit on mut musta tuntuu et siellä semmonen erilaisten asioiden näkeminen on harvemmassa ja sit koska se kaupunki on kans sillee keskiväestöltään vanhenemaan päin niin ainaki vaikuttaa siltä ku sinne haluttas hirveesti nuoria lisää ja lapsia ja et se kaupunki ei vaan koostuis vanhuksista ja tehdastyöläisistä. Musta tuntuu et sellanen niiku uuden näkeminen ja sellanen erilaisten ihmisten näkeminen siellä kaupungissa on harvemmassa.”

Reetta kertoo ahtaan ilmapiirin johtuvan esimerkiksi siitä, että siellä asuvassa väestössä ei juurikaan näe erilaisuutta. Pikkukaupungissa asuu stereotyyppisesti vanhuksia ja tehdastyöläisiä. Reetta kaipasi myös nuoruuden kotipaikkakunnalle vilkkaampaa elämää ja hän kehui erityisesti sitä piirrettä nykyisessä asuinpaikassaan.

Reetta: ”Huonointa (kotikaupungissa), ehkä just semmonen niiku ihmisten puute semmonen vilinän puute, tapahtumien puute, yritykset ei menesty siellä enää (...) Tykkään siitä, että täällä (uudessa kotikaupungissa) on eloa ja tapahtumia ja jotenki tällästä niiku mahdollisuutta mennä paikkoihin ja mahdollisuuksia yllättyä asioista enemmän ja jotenki ne on helpommin löydettävissä kuin entisellä paikkakunnalla.”

Reetan kommentista käy ilmi, että nuoruuden kotipaikkakunnalta puuttuu ihmiset, jonka takia siellä ei ole kaivattua sosiaalista elämää. Vilinän puute todennäköisesti johtuu nimenomaan siitä, että nuoria ei ole kyseisellä paikkakunnalla tarpeeksi ja erilaisuutta ei arvosteta.

Haastatteluista ei käynyt ilmi, että muuttoalttiuteen olisi vaikuttanut ystävät, toisin kuin olettaisi esimerkiksi Penttisen (2013, 47–51) tutkimuksen mukaan, jossa se todetaan tyypilliseksi maaseudulla asuvien nuorten keskuudessa. Yksi haastateltavista oli kuitenkin muuttanut tyttöystävänsä kanssa, joten muuttoalttiuteen on voinut vaikuttaa myös kumppanin toiveet.

5.3 Suhtautuminen kotipaikkakuntaan nykyään

Viimeisenä tarkastelen vielä haastateltavien suhdetta nuoruuden kotipaikkakuntaan nykyään. Niklas ja Reetta suhtautuivat kotiseutuunsa joko positiivisesti tai neutraalisti, kun taas Lauralla oli selkeästi negatiivinen suhtautuminen kotiseutuunsa. Kaikki kuitenkin kertoivat, että heidän suhtautumisensa kotipaikkakuntaan on muuttunut jollain tapaa poismuuton jälkeen.

Niklas muistelee kotikuntaansa lämmöllä ja nuorena negatiivisena pidetyt asiat näyttäytyvät jopa positiivisessa valossa. Eniten kotikunnassa hän arvostaa rauhallisuutta, jota osasi arvostaa myös nuorempana, ja kaipaa sitä nykyisessä asuinpaikassaan. Huonona puolena nuoruuden

kotipaikkakunnassa on erityisesti huonot kulkuyhteydet, tylsyys ja palvelujen sekä kulutusmahdollisuuksien puute.

Niklas: ”(...) hyvin lämmöllä muistelen kaikkia muistoja mitä sieltä on ja niiku kaikki se rauha ja tämmöne varsiki ku asuu nyt vähä tämmöses isommas kaupungissa ni kyl siis muistelen nuoruuden kotipaikkakuntaa ja kaikkee siihä liittyvää sillee hyvin lämmöllä. Osittain myös aika kultaa muistot mentaliteetilla et ne asiat mitkä sillo saatto myös olla vähä ärsyttäviä tai inhottavia ni nykyä niitäki osaa jollai tapaa edes arvostaa.”

Reetta puhuu kotikaupungistaan positiivissävyytteisesti ja kertoo myös kokevansa ylpeyttä omasta kotipaikkakunnastaan. Hän kuitenkin ilmaisee suhtautumisen olevan melko neutraali kaupunkia kohtaan.

Reetta: ”(...) nykyä se on aika semmonen et nyt mä menen tapaamaan vanhempiani et ei siitä niiku sellai oo jääny mulle mitenkää semmonen super erikoinen kaupunki.”

Vielä kotikaupungissa asuessaan hän viihtyi siellä hyvin. Hän koki, että siellä on kaikki tarpeellinen, eikä olisi halunnut muuttaa pois. Kuitenkin muuton jälkeen suhtautuminen kotikaupunkiin on muuttunut, ja hän ymmärtää, että kaupunki ei todellisuudessa edustakaan kaikkea sitä, mitä hän ajatteli sen edustavan.

Reetta: ”(...) teininä mä tykkäsin hirveesti olla siellä eikä mulla ollu oikeestaa sellasia niiku suuria haluja päästä poiskaan (...) jälkikäteen huomaa sen et ei siel oikeestaa ollu samankaltasia ihmisiä kun minä (...) Ja sit jotenki mä nään sellasii asioita joita siel vois korjata tai jotenki sillee et minkälaiset asiat vois vaik tuoda sitä elämää sinne kaupunkii (...) sillon mä ajattelin et täällähän on kaikki ei mun tarvii täältä poistua, nykyä mä ajattelen et siellä on kaikki paitsi ihmiset.”

Reetan kohdalla uusi kotikaupunki on selkeästi avartanut omaa ajattelua siitä, mitä kaikkea elämältä haluaa. Negatiivisena asiana hän nostaa ihmisten puutteen, joka tuo mukanaan kaikki muutkin hänen mainitsemansa ongelmat, joita olivat esimerkiksi ahdas ilmapiiri, tylsyys ja

kohtaamispaikkojen puute. Kaikesta huolimatta Reetan mielestä positiivisia asioita kotikaupungissa on edelleen luonto, nähtävyydet ja rauha.

Lauran kokemus kotipaikkakunnasta on negatiivinen. Hän piti ilmapiiriä ahtaana, eikä voinut nuoruudessa ilmaista itseään siellä. Hänellä oli myös negatiivisia kokemuksia siellä olevista ihmisistä, eikä hän kokenut yhteenkuuluvuutta. Hän kertoo, että nuoruudessa kotipaikkakunta tuntui vielä turvalliselta, mutta ei nykyään. Hänen mielestään huumeet ja väkivaltaiset rikokset ovat ongelma hänen kotipaikkakunnallaan, jonka takia turvallisuus on hänen mielestään heikentynyt. Hän kertoo, että oma asenteen muutos johtuu todennäköisesti siitä, että nykyään on tietoisempi asiasta.

Laura: ”Mitä mä nyt oon lähdön jälkeen kuullu et tuntuu et siel on paljon enemmän semmosia väkivaltasia rikoksia ja se huumeongelma on niiku lisääntyny ja se ei todellakaa tunnu enää nii semmoselta turvalliselta paikalta mitä sillo lapsena tai nuorena.”

Hän ei koe kotipaikkakunnalla olevan minkäänlaista merkitystä itselleen nykyään. Voimakkaan reaktion taustalla vaikuttaa varmasti negatiiviset kokemukset lapsuudessa ja nuoruudessa kotipaikkakunnalla.

Kaikki haastateltavat olivat sitä mieltä, että eivät voisi enää muuttaa takaisin kotipaikkakunnalleen ainakaan pysyvästi. Yksi haastateltavista oli sitä mieltä, että voisi ehkä muuttaa kotipaikkakunnalleen, jos onnistuisi luomaan väliaikaisen työpaikan itselleen sieltä, mutta muuten ei.

Laura: ”(...) se (kotipaikkakunta) on vaa toiminu semmosena esimerkkinä paikasta mihin en todellakaan haluaa päätyä enkä jäädä.”

Niklas: ”Kieltämättä vaik nykyää muistelee sitä lämmöllä ni oon ihan ilonen et sinällää se on semmonen vaihe mikä on menny elämässä taaksepäi et siel on kiva käydä nykyää todellaki mut et se et muuttasko enää sinne ni sanotaa et pitäis aika hyvät mahdollisuudet tulla etee et muuttas takas.”

Reetta: ”Mä voisin asua siellä lyhyitä aikoja et mä en haluais muuttaa sinne sillee et ostan asuntolainalla omakotitalon, mut mä voisin muuttaa sinne silleen asun vuokralla kaksi kuukautta, niiku semmonen olis mulle ihan mahdollinen koska pidän siitä kaupungista.”

Ajatusta ei täysin tyrmätty kaikkien kohdalla vaan hyvän mahdollisuuden tullessa eteen, asiaa voitaisiin vielä ehkä harkita. Paikkakuntien tulevaisuutta ei kuitenkaan nähty kovinkaan positiivisessa valossa ja siitä oltiin jopa huolissaan. Kaikki olivat sitä mieltä, että kuntien tulevaisuus näytti epävarmalta ja joitakin muutoksia täytyisi tapahtua parempaan suuntaan.

Reetta: ”Luulen että se pienenee vielä entisestään tai että ihmiset, jotka siellä asuu vanhenee, ja nuoret, jotka sinne muuttaa ni niitä on niiku vähenevissä määrin (...)”

Reetta kertoo tunnistaneensa väestörakenteen muutoksen kotiseudullaan, josta on ollut myös puhetta aiemmin tässä tutkielmassa. Hän näkee tulevaisuudessa ongelmana erityisesti sen, että paikkakunnan asukkaat vanhenevat ja nuoria ei ole tarpeeksi.

6. Pohdinta

6.1 Syrjäseudulta ihannekaupunkiin

Kaikkien haastateltavien koulutuspolku on vienyt heidät kauas nuoruuden kotipaikkakunnaltaan. Korkeakouluopinnot ovat olleet selkeänä tavoitteena kaikilla nuoruudesta asti. Kaikilla on ollut hyvä koulumenestys ja he ovat viihtyneet koulussa, joka on mahdollistanut pitkän koulutuspolun. Heidän koulutuspoluissaan ei ole yleisesti ottaen mitään normista poikkeavaa, vaan he ovat edenneet perinteistä yhteiskunnan odottamaa reittiä.

Syrjäseuduilla asuneena poismuutto on kaikkien haastateltavien kohdalla nähty väistämättömänä jossakin vaiheessa. Heidän kotipaikkakunnillaan ei ole voinut opiskella, sitä alaa, josta he ovat haaveilleet. Tyypillistä on, että hakeudutaan oman maakunnan korkeakouluun, mutta haastateltavien osalta tämä ei pitänyt paikkaansa. He kaikki ovat hakeutuneet haaveilemaansa koulutukseen, vaikka se on tarkoittanut poismuuttoa kotiseudulta

jopa toiselle puolelle Suomea. Heidän kotiseutunsa maakunnasta löytyy myös yksi yliopisto ja ammattikorkeakoulu (Etelä-Karjala n.d.). He eivät osanneet kovin tarkasti edes kertoa näistä vaihtoehdoista. Kenties tämä kertoo siitä, että niitä ei edes ole pidetty vaihtoehtona missään kohtaa. Kouluttautumiseen liittyviä haaveita on pidetty tärkeämpänä kuin jäämistä kotiseudulle.

Vaikka koulutus on ollut selkeimpänä poismuuton syynä tässä tutkimuksessa, se ei ole kuitenkaan ainoa asia, joka päätökseen vaikuttaa. Taustalta löytyy myös muita tekijöitä, kuten itsensä etsiminen, paremmat työllistymismahdollisuudet, paremmat palvelut, miellyttävämpi asuinympäristö ja paikkakunnan huono maine, mitkä olivat kaikkien kolmen haastateltavan muuttoalttiutta selittäviä tekijöitä. Tulokset vastaavat jossakin määrin aiempia tutkimuksia (esim. Jukarainen & Tuhkunen 2004; Penttinen 2013).

Palveluhakuisuus ja identiteetin rakentaminen tulevat esiin myös Jukaraisen ja Tuhkusen (2004) tutkimuksessa vahvasti vaikuttavana tekijänä poismuutolle. Palveluhakuisuuden taustalla on kuluttamisen tarve, joka on nykyään osa nuorten identiteetin rakentamista (Jukarainen & Tuhkunen 2004, 101). Rajalliset kulutusmahdollisuudet nuoruuden kotipaikkakunnalla eivät mahdollistaneet samalla tavalla identiteettityötä kuin suurissa kaupungeissa. Nuoruus on identiteetin rakentamisen aikaa, jonka takia parempien palveluiden pariin hakeutuminen on ymmärrettävää. Sen sijaan Penttisen (2013) tutkimuksessa työllistymismahdollisuudet ja miellyttävämpi asuinympäristö olivat myös keskeisimpiä syitä Itä-Suomesta muuttoon harkitsevilla nuorilla. Myös yksittäisiä tekijöitä mainittiin, kuten itsenäistyminen, paremmat kulkuyhteydet, asuntojen parempi tarjonta, vilkkaampi elämä ja kumppanin kanssa muuttaminen. Ne eivät kuitenkaan olleet kaikkien mielestä olennaisia asioita heidän poismuutossaan.

Tuloksista käy ilmi, että kaikilla on ollut lähtemisen pakko niin koulutuksen, työllistymisen kuin elämänkokemuksenkin näkökulmasta. Syrjäseudulle jääminen olisi merkinnyt kouluttautumattomuutta tai omista haaveista luopumista, rajallisia työllistymismahdollisuuksia, rajoittavaa itsensä ilmaisua sekä yksinkertaista elämää. Kaikki haastateltavat ovat päätyneet asumaan omasta mielestään ihannekaupunkiin. Haastateltavat ovat nuoruudessaan haaveilleet korkeakouluopinnoista ja asioista, joita heidän kotipaikkakunnallaan ei ole. Kaupungit ovat kaikkea sitä, mitä syrjäseudut eivät olleet. Niklas asuu tällä hetkellä kaupungissa, jossa on paljon palveluita ja helpot kulkuyhteydet, joita hän erityisesti toivoi nuoruuden kotipaikkakunnalleen. Reetta taas asuu kaupungissa, jossa on paljon sosiaalista elämää ja

tapahtumia sekä hänen kaltaisiaan ihmisiä, mitkä puuttuivat kotiseudulta. Laura sen sijaan asuu kaupungissa, joka on arvostettu, siellä on hänen haaveilemansa opinnot sekä helposti saatavat palvelut. Nämä tulokset myötäilevät Jukaraisen ja Tuhkusen (2004) tutkimusta, jossa mielikuvat ihannekaupungista vaikuttavat nuorten muuttopäätöksiin.

6.2 Paikkakunnalle kiinnittyminen ja paluumuuton mahdollisuudet

Tarkastelen tuloksia vielä kotipaikkakunnalle kiinnittymisen ja paluumuuton näkökulmasta. Penttisen (2016, 152–155) mukaan kiinnittymistä voidaan tarkastella kolmesta eri ulottuvuudesta, joita ovat sijainnillisuus, paikallisuus ja paikkatunne. Sijainnillisuudella tarkoitettiin ulkoisia tekijöitä, jotka vaikuttavat ihmisen elämään. Paikallisuudella tarkoitettiin kotiympäristön sosiaalista kontekstia ja paikkatunteella yksilöllisiä tunteita ja kokemuksia. (Penttinen 2016, 152–155.) Reetan kohdalla paikkatunne on selkeästi ollut vahva, mutta sijainnillisuuteen viittaavat tekijät eli esimerkiksi koulutus, ovat vaikuttaneet lopulta muuttopäätökseen nuoruuden kotipaikkakunnalta. Sen sijaan Lauran kohdalla paikkatunne sekä paikallisuus ovat vaikuttaneet negatiivisesti, jonka takia paikkakunnalta on ollut vielä vahvempi tarve päästä pois, eikä sillä nykyään ole mitään merkitystä. Niklas on paikallisuuden osalta ollut kiinnittynyt kotipaikkakunnalleen, mutta sijainnillisuus ja paikkatunne ovat lopulta olleet merkitseviä tekijöitä poismuutossa.

Kuuluminen on tärkeä asia koulutusvalintojen ja elämänkulun kannalta. Jo asuessaan paikkakunnalla, nuorilla on erilaisia suhdetyyppejä kotiseutuunsa. Kuuluminen tarkoittaa etenkin sosiaalisia ja emotionaalisia siteitä. (Julkunen 2024, 50–51.) Tämän perusteella voidaan selittää esimerkiksi sitä, miksi kaikilla haastateltavilla oli melko erilaiset suhtautumiset kotiseutuunsa sekä syyt muutolle. Yksi haastateltavista ei esimerkiksi kokenut kuulumista kotipaikkakunnallaan eikä kokenut siksi paikkakunnalla olevan mitään merkitystä itselleen.

Haastateltavat tunnistivat myös pulan nuorista olevan ongelma pienillä paikkakunnilla. Ongelma selittyy tutkimuksen perusteella sillä, että mahdollisuuksia nuorille ei vain ole tarpeeksi. Kyseiset paikat eivät vastaa nuorten toiveisiin. Tällä hetkellä haastateltavat olivat sitä mieltä, että eivät todennäköisesti haluaisi muuttaa enää takaisin nuoruuden

kotipaikkakunnalleen. Kyse ei ole siis pelkästä koulutuksesta vaan myös esimerkiksi työllistymisestä ja palveluista. Tutkimuksen perusteella vaikuttaa siltä, että nuoria on myös vaikea saada enää paluumuuttajiksi, kun he kerran lähtevät.

Kaikkien kohdalla suhtautuminen kotipaikkakuntaan oli muuttunut poismuuton myötä. Vaikka yksi haastateltavista piti kovasti kotipaikkakunnastaan nuorena, muuton jälkeen hän ei enää ollut valmis palaamaan sinne. Asuminen uudessa suuremmassa kaupungissa on voinut avartaa silmiä syrjäseudun epäkohdille yhä enemmän ja kiinnittää huomiota kaikkeen siihen, mitä sieltä puuttuu. Lähinnä kotiseudulta on jääty kaipaamaan vain sen rauhaa ja luontoa, jota suuressa kaupungissa on vaikea saavuttaa. Vaikuttaa siltä, että nuoria ei ole mahdollista saada pysymään syrjäseuduilla, koska nuoruuteen kuuluu lähteä seuraamaan omaa polkuaan ja tavoittelemaan tiettyä elintasoa. Yksi haastateltavista oli kuitenkin jäänyt Itä-Suomeen asumaan, vaikka yleisesti ottaen itään liitetään negatiivisia mielikuvia. Kukaan haastateltavista ei varsinaisesti pitänyt koko itäistä Suomea huonona vaihtoehtona, mutta suurimmat kasvukeskukset sijoittuvat etelään ja länteen, minkä takia ne ovat enemmän nuorten mieleen.

Syrjäseutujen tulisi panostaa paluumuuttoon, jolla menetetyt nuoret saataisiin korvattua. Niiden tulisi pystyä tarjoamaan jotakin sellaista, mitä kaupungeilla ei ole tarjota. On myös niitä nuoria, jotka haluaisivat jäädä asumaan syrjäseuduille, mutta sijainnillisuuteen vaikuttavat tekijät pakottavat heidät muuttamaan pois. Ongelmaa voitaisiin ratkaista esimerkiksi sillä, että tutkintoon kouluttautumisesta ja työskentelystä saataisiin enemmän paikasta riippumatonta. Etätyöt ja etäopiskelu ovat jo yleistyneet, mikä voisi mahdollistaa sen, että nuoret voisivat jäädä asumaan pienille paikkakunnille helpommin.

Monet asiat, jotka nähtiin negatiivisena syrjäseuduilla, johtuivat nimenomaan siitä, että nuoria ei ole tarpeeksi. Vilyn puute, ahdas ilmapiiri, huono maine, palvelujen, koulutuksen ja työpaikkojen vähyys ovat ainakin osittain seurauksia siitä, että nuoria ei ole. Nuoret tuovat eloa ja uudistavat kulttuuria ja jos heitä ei ole, tämä vaikutus jää vähäiseksi. Samalla nuoret lisäävät palvelujen, tapahtumien ja koulutuksen tarvetta paikkakunnilla. Nuoret itse voivat mahdollistaa muutoksen syrjäseuduilla, mutta siihen tarvitaan myös nuoria suosivaa politiikkaa tueksi.

Vaikka tällä hetkellä vaikuttaa siltä, että haastateltavat eivät halua muuttaa takaisin, voivat ajatukset vielä muuttua tulevaisuudessa. Iän myötä ihmisille muodostuu erilaisia asioita, joita he arvostavat. Nuorilla ne ovat enemmän aiemmin mainitut vapaus, monet mahdollisuudet ja

oman identiteetin etsiminen, joita kaupungit tarjoavat. Vanhemmalla iällä tärkeänä pidetyiksi asioiksi voikin muodostua pienen paikkakunnan tarjoama rauha, luonto ja turvallisuuden tunne. Tällä hetkellä haastateltavat ovat vielä nuoria, jonka takia pienelle paikkakunnalle takaisin muuttaminen ei välttämättä tunnu ajankohtaiselta. On kuitenkin todettu, että osa nuorista palaa syrjäiselle kotiseudulle koulutuksen ja perheen perustamisen jälkeen (Julkunen 2024, 35).

6.3 Luotettavuus ja eettisyys

Tässä luvussa nostan vielä esiin tutkimuksen eettisyyden ja luotettavuuden kannalta olennaisia kysymyksiä. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa luotettavuuden arvioinnissa kriittisyys tulee erityisesti kohdistaa tutkijaan itseensä sekä koko tutkimusprosessiin. Uskottavuutta voidaan käyttää yhtenä kriteerinä luotettavuuden arvioinnissa. Uskottavuudella tarkoitetaan sitä, kuinka hyvin tutkijan oma tulkinnan muodostus vastaa tutkittavien käsityksiä. Luotettavuudesta kertoo myös se, saavatko tulkinnat tukea muista vastaavista tutkimuksista. (Eskola & Suoranta 1998.) Johtopäätöksissä toin ilmi, että tulokset saavat myös tukea aiemmista tutkimuksista, jota voi pitää ainakin yhtenä luotettavuuden merkinä. Haastatteluaineistoa kävin läpi huolellisesti, jotta saisin mahdollisimman oikean tulkinnan vastauksista. Olen myös kirjoittanut sitaatit samalla tavalla kuin ne on alun perin sanottu, jotta haastateltavien sanoma pysyy samana.

Luotettavuudessa on myös tärkeää arvioida aineiston riittävyttä, joka saattaa kvalitatiivisen aineiston kohdalla olla vaikeaa (Eskola & Suoranta 1998). Kandidaatintutkielmassa aineiston koko saattaa olla melko suppea, jonka takia tutkimuksen luotettavuutta olisi varmasti voinut lisätä laajemmalla aineistolla. Eskolan ja Suorannan (1998) mukaan luotettavuuden kohdalla on hyvä arvioida analyysin arvioitavuutta ja toistettavuutta. Lukijan tulisi pystyä seuraamaan tutkijan päättelyä ja analyysin luokittelu- sekä tulkintasääntöjen tulee olla mahdollisimman yksiselitteisiä. Toisen tutkijan tulisi pystyä soveltamaan samoja sääntöjä ja saada samankaltaiset tulkinnat aineistosta. (Eskola & Suoranta 1998.)

Eettisesti hyvä tutkimus edellyttää, että siinä noudatetaan hyvää tieteellistä käytäntöä. Myös kandidaatintutkielman tulisi noudattaa tiedeyhteisön yhteisiä toimintatapoja, joita ovat rehellisyys, yleinen huolellisuus ja tarkkuus niin tutkimustyössä, tulosten tallentamisessa, esittämisessä kuin tulosten arvioinnissa. Tutkimuksessa muiden tutkijoiden työt ja saavutukset

esitetään asianmukaisella ja kunnioittavalla tavalla, ja tutkimus on toteutettu tieteelliselle tiedolle asetettujen vaatimusten mukaisesti. (Hirsjärvi ym. 2009, 23–25.)

Koska kyseessä on haastattelu, on myös tärkeää kiinnittää huomiota tiedonhankinnan eettisyyteen. Kaikilta tutkimukseen osallistuneilta vaaditaan suostumus ja heidän täytyy tietää mitä tutkimuksessa tulee tapahtumaan. (Hirsjärvi ym. 2009, 25.) Kaikki haastateltavat osallistuivat tutkimukseen vapaaehtoisesti ja antoivat suostumuksensa tietojen käsittelyyn. Olen myös ennen haastattelua kertonut kaikille mitä se tulee sisältämään. Tutkimukseni käsittelee kuitenkin tutkimukseen osallistuneiden henkilökohtaisia tietoja, jonka takia tutkimuksessa on täytynyt olla erityisen huolellinen tiedonkäsittelyssä. Erityistä huomiota olen kiinnittänyt siihen, että haastateltavat eivät ole tunnistettavissa tuloksista. Tulosten analyysivaiheessa huomasin myös, että kaikkia haastattelukysymyksiä ei välttämättä pysty hyödyntämään tuloksissa. Eettisyyden kannalta olisi ollut parempi, että turhat kysymykset olisi jättänyt pois, eikä niistä saatua tietoa olisi tarvinnut kerätä. Se oli kuitenkin tietoinen riski, sillä yhden tutkimuskysymyksen muodostaminen oli vielä kesken haastattelujen aikana.

6.4 Tulosten arviointi ja jatkotutkimukset

Tutkimuksessa tulee huomioida se lähtökohta, että syrjäseutu voidaan määritellä monin eri tavoin ja se voi merkitä jokaiselle hieman eri asiaa. Tässä tapauksessa kaupunkimainen pieni asuinpaikka itäisessä Suomessa on merkinnyt syrjäseutua. Kuitenkin maaseudulla asuva, jolla kaikki palvelut ovat kaukana, voisi kokea tämän tutkimuksen syrjäseudut keskeiseksi sijainniltaan. Kyse on aina siitä, mistä lähtökohdista syrjäseutua määritellään. Syrjäseutuja tuotetaan puheella, joka uusintaa käsityksiä eri seutujen maineesta ja tuottaa niistä mielikuvia. Sitä voidaan pohtia, olisivatko tulokset erilaisia, jos haastateltavina olisi ollut maaseudulla syrjässä kaikista asuneet nuoret.

Tällä tutkimuksella ei voida selvittää, kuinka voimakas vaikutus muuttoalttiutta lisäävillä tekijöillä on. Voidaan ainoastaan selvittää, onko tekijöillä vaikutusta vai ei sen perusteella kertovatko haastateltavat niistä. Vastausten määrän perusteella voidaan kuitenkin päätellä, mitkä tekijät ovat merkittävimpiä ja vaikuttavat kaikkiin.

Tässä tutkimuksessa en tarkastellut sukupuolten välisiä eroja, mutta jatkotutkimuksen kannalta se voisi olla mielenkiintoista. Kasvukokemukset syrjäseuduilla sukupuolten näkökulmasta voivat kuitenkin poiketa huomattavasti toisistaan (esim. Käyhkö & Armila 2021; Pöysä 2022). Aihetta olisi myös mielenkiintoista tutkia ammattikoulun käyneiden näkökulmasta. Voisi olla mielenkiintoista tietää heidän ajatuksiaan syrjäseudulle jäämisestä tai sieltä lähtemisestä. Tulokset voisivat olla hyvin erilaisia verrattuna tähän tutkimukseen.

Lähteet

Bernelius, V. & Huilla, H. 2021. Koulutuksellinen tasa-arvo, alueellinen ja sosiaalinen eriytyminen ja myönteisen erityiskohtelun mahdollisuudet. Valtioneuvoston julkaisuja 2021:7. Helsinki: Valtioneuvosto.

Eskola, J. 2010. Laadullisen tutkimuksen juhannustaiat. Laadullisen aineiston analyysi vaihe vaiheelta. Teoksessa J. Aaltola & V. Ralli (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. Jyväskylä: PS-kustannus, 179–203.

Eskola, J. & Suoranta, J. 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino.

Etelä-Karjala. Opiskelu. Verkkosivu. <https://www.ekarjala.fi/opiskelu/> (Viitattu 7.3.2024)

Harinen, P. 2014. Kilometrien eristämät? Nuorten arkea syrjäkyläkontekstissa. Teoksessa S. Myllyniemi (toim.) Ihmisarvoinen nuoruus. Nuorisobarometri 2014. Opetus- ja kulttuuriministeriö. Nuorisoasiain neuvottelukunta. Nuorisotutkimusseura ja tekijät, 153–170.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. Tammi.

Jukarainen, P. & Tuhkunen, A. 2004. Imagosta identiteettiin – Raja- ja syrjäseutujen nuorten muuttoliikkeen lähtökohtia. Teoksessa Paju, P. (toim.) 2004. Samaan aikaa toisaalla... Nuoret, alueellisuus ja hyvinvointi. Vammalan kirjapaino Oy, 94–105.

Julkunen, L. 2024. Nuoret ja muuttuva maaseutu Pohjoismaissa. Katsaus historiaan ja tutkimuksen painopisteisiin. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura. Verkkojulkaisuja 183.

Kiviniemi, K. 2010. Laadullinen tutkimus prosessina. Teoksessa J. Aaltola & R. Valli (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. Jyväskylä: PS-kustannus, 70–85.

Kosunen, T. 2021. Kohti saavutettavampaa korkeakoulutusta ja korkeakoulua. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2021:35.

Kotilainen, V. 8.1.2021. Nuoria somevaikuttajia houkutellessaan ilmaisella asunnolla kesäksi pohjoiseen Keski-Suomeen. Tavoitteena saada alueelle julkisuutta ja uusia asukkaita. Yle. <https://yle.fi/a/3-11727931> (Viitattu 26.3.2024)

Krogerus, M. 23.10.2020. Nuoret naiset kaikkoavat pieniltä paikkakunnilta, ja sillä on isot seuraukset. Kolme kainuulaista kertoo, missä pitäisi parantaa, jotta he jäisivät. Yle. <https://yle.fi/a/3-11609769> (Viitattu 27.3.2024)

Kuokkanen, K. 15.5.2016. Yksin jääneet. Kymmenissä Suomen kunnissa miehille ei riitä naisia. Helsingin sanomat. <https://www.hs.fi/sunnuntai/art-2000002900798.html> (Viitattu 26.3.2024)

Käyhkö, M. & Armila, P. 2021. ”..et sit yhenkää miehen takia jää tänne”. Romanttiset suhteet syrjäseudulla kasvaneiden tyttöjen elämässä. Nuorisotutkimus 39 (2021):1, 3–20.

Myllyniemi, S. & Kiilakoski, T. 2017. Tilasto-osio. Teoksessa E. Pekkarinen & S. Myllyniemi (toim.) Opin polut ja pientareet. Nuorisobarometri 2017. Valtion nuorisoneuvosto, 9–118.

Nori, H., Juusola, H., Kohtamäki, V., Lyytinen, A. & Kivistö, J. 2021. Korkeakoulutuksen saavutettavuus ja tasa-arvo Suomessa ja verokkimaissa. Gate-hankkeen loppuraportti. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2021:12. Helsinki: Valtioneuvoston kanslia.

Penttinen, P. 2016. Viettäisinkö elämäni periferiassa? Nuorten muuttoalttius Itä-Suomessa. Teoksessa A. Kivijärvi & M. Peltola (toim.) Lapset ja nuoret muuttoliikkeessä. Nuorten elinolo -vuosikirja 2016. Nuorisotutkimusseura. Helsinki: Unigrafia, 149–166.

Penttinen, P. 2013. Itä-Suomi nuorten asuinympäristönä. Teoksessa P. Penttinen & J. Ronkainen (toim.) Itä-Suomen nuorisopuntari. Katsaus nuorten hyvinvointiin Itä-Suomen maakunnissa 2010–2012. Mikkelin ammattikorkeakoulu, 30–50.

Perkkiö, T. 31.1.2024. Kunta etsii uutta asukasta, joka näkyisi kauas. Kiinnostus Rääkkylään heräsi. Yle. <https://yle.fi/a/74-20071988> (Viitattu 26.3.2024)

Pöysä, V. 2022. Syrjäseudun pojat. Tutkimus paikasta, materiasta ja maskuliinisuudesta aikuistuvien poikien elämässä. Väitökset yhteiskuntatieteissä ja kauppätieteissä. Joensuun yliopisto.

Seppänen, P., Kosunen, S. & Rinne, R. 2018. Lohkoutuuko koulutuspolku, katoaako tasa-arvo? Teoksessa R. Rinne, N. Haltia, S. Lempinen & T. Kaunisto (toim.) Eriarvoistuva maailma – tasa-arvoistava koulu? Suomen kasvatustieteellinen seura. Kasvatusalan tutkimuksia 78. Jyväskylän yliopistopaino, 65–91.

Taavetti, R. 2016. Tärkeintä on lähteminen. Muuttamisen merkitykset sateenkaarinuorten elämässä ja aikuistumisessa. Teoksessa A. Kivijärvi & M. Peltola (toim.) Lapset ja nuoret muuttoliikkeessä. Nuorten elinolot -vuosikirja 2016. Nuorisotutkimusseura. Helsinki: Unigrafia, 135-148.

Tuuva-Hongisto, S., Pöysä, V. & Armila, P. 2016. Syrjäkylien nuoret – unohdetut kuntalaiset? Kunnallisan alan kehittämissäätiö. Keuruu: Otavan kirjapaino Oy.

Liitteet

Liite 1. Haastattelurunko

Haastattelun aikana kysyn kysymyksiä, jotka liittyvät nuoruuteen. Nuoruudella tarkoitan 13–19 vuoden ikää.

Taustatiedot

- Minkä ikäinen olet?
- Mistä olet alun perin kotoisin?
- Kerro nuoruuden kotipaikkakunnastasi.
- Minkä ikäisenä olet muuttanut pois kotipaikkakunnaltasi?
- Missä asut nykyään?
- Opiskeletko nyt jotain tai oletko töissä?

Koulutus ja työelämä

- Kerro kaikki koulut, joita olet käynyt tähän mennessä.
- Pitkiä koulumatkoja?
- Vanhempien ja sisarusten koulutus?
- Minkälainen suhtautuminen sinulla oli koulunkäyntiin nuorena?
- Millainen oli koulumenestyksesi yläasteella ja toisen asteen opinnoissa?
- Oletko ollut tyytyväinen peruskoulun ja toisen asteen opetuksen laatuun?
- Viihdytkö koulussa nuorena?
- Minkälaisia opintoihin liittyviä haaveita sinulla on ollut nuoruudessa?
- Entä unelma-ammatti?
- Onko näitä haaveita ollut mahdollista toteuttaa silloisella kotipaikkakunnalla?
- Millaisia koulutusmahdollisuuksia sinulla oli kotiseudullasi?
- Mitä ajatuksia sinulla oli korkeakouluopinnoista nuorena?
- Millaiset työllistymismahdollisuudet kotiseudullasi oli mielestäsi?
- Olisitko jäänyt kotiseudullesi, jos olisit voinut toteuttaa kaikki koulutukselliset tai uralliset haaveesi siellä?

- Mikä merkitys koulutuksella on elämässäsi nyt?

Suhde kotiseutuun

- Onko sinulla vielä sidoksia kotipaikkakuntaasi, kuten perhettä, ystäviä tai sukulaisia?
- Millaista oli elää nuoruus pienellä paikkakunnalla?
 - vapaa-aika, ystävät
 - asenneilmapiiri
 - itseilmaisu
 - yhteenkuuluvuus
- Mikä merkitys nuoruuden kotiseudulla on sinulle?
- Mikä on parasta nuoruuden kotipaikkakunnassasi? Entä huonointa?
- Näetkö kotipaikkakuntasi nyt eri valossa kuin nuorena?
- Millaisena näet kotipaikkakuntasi tulevaisuuden tällä hetkellä?
- Voisitko ikinä kuvitella muuttavasi takaisin?
- Jos voisit muuttaa jotakin nuoruuden kotipaikkakunnallasi, niin mitä se olisi?

Uusi kotipaikkakunta

- Miksi muutit pois nuoruuden kotipaikkakunnaltasi?
- Miten valitsit juuri nykyisen asuinpaikkasi?
- Millä mielin muutit pois kotipaikkakunnaltasi?
- Miten viihdyt nykyisellä paikkakunnalla? Oletko sopeutunut hyvin?
- Vertaile nykyistä asuinpaikkaasi kotipaikkakuntaasi. Mikä on parempaa ja mikä huonompaa?
- Oletko muuttanut mielestäsi poismuuton jälkeen ja onko uudella paikkakunnalla ollut merkitystä siihen?
- Oletko tyytyväinen tilanteeseen, jossa olet nyt?